

TEKIJÄN TUNTEMUKSET
Väkivallan hetki nuoren näkökulmasta

Heikura Anu
Keränen Rialiina

Opinnäytetyö
Sosiaalian koulutus
Sosionomi (AMK)

2021

Sosiaalialan koulutus
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Anu Heikura, Rialiina Keränen	Vuosi	2021
Ohjaaja(t)	Merja Hjulberg, Johanna Majala		
Toimeksiantaja			
Työn nimi	Tekijän tuntemukset. Väkivallan hetki nuoren näkökulmasta		
Sivu- ja liitesivumäärä	42 + 1		

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, osaako nuori sanoittaa tunteitaan, joita on kokenut käyttäessään väkivaltaa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda nuorten ääntä kuuluviin. Pyrkimyksemme oli lisätä ymmärrystä väkivallan käytön syihin. Opinnäytetyömme on suunnattu nuorten kanssa työskenteleville ja opiskelijoille.

Tutkimuksen teimme kvalitatiivisena, puolistrukturoituna ryhmähaastatteluna. Sen avulla saimme vastauksia, kuinka väkivallan tekijät ovat subjektiivisesti kokeneet väkivaltatilanteet.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa olemme käsitelleet nuoren kehitysvaiheita. Lisäksi tuomme esiin mahdollisia tekijöitä, kuten tunteita, jotka saavat nuoren käyttämään väkivaltaa.

Tutkimuskysymyksemme oli, osaavatko nuoret sanoittaa väkivaltatilanteessa kokemiaan tunteita.

Tutkimuksemme perusteella tekemämme johtopäätös on, että nuoret osaavat sanoittaa tunteitaan, joita ovat kokeneet käyttäessään väkivaltaa. Tutkimuksemme ilmeni, että kiusaamiseen liittyvä itsepuolustus oli yleisin syy väkivaltaan.

Avainsanat: Nuoren psyykkinen kehitys, Nuori väkivallan tekijänä, Nuoren väkivaltainen käyttäytyminen

Social Services
Bachelor of Social Services

Author	Anu Heikura, Rialiina Keränen	2021
Supervisor	Merja Hjulberg, Johanna Majala	
Commissioned by		
Subject of thesis	The perpetrator's feelings. The moment of violence from the perspective on an adolescent	
Number of pages	42 + 1	

The purpose of the thesis was to examine if an adolescent can voice their feelings they felt while using violence. The goal of the thesis was to make the voices of adolescents heard. Our aim was to increase the understanding of reasons for using violence. Our thesis is targeted at people who work with adolescents and students.

The research method we used is a qualitative research interview, a semi-structured interview using thematic analysis. The interview was conducted as a group interview. This gave us answers to how the perpetrators have experienced situations with violence subjectively.

In the theoretical part of the thesis we have discussed the development stages of an adolescent. We also bring out possible factors, like emotions, which cause the adolescent to use violence.

Our research question was: "Can adolescents verbalize the feelings they felt in a violent situation?"

According to our research, our conclusion is that adolescents can describe the emotions they felt while using violence. The research revealed that self defence related to bullying was the leading cause for violence.

Keywords: Adolescent psychological development, Adolescent as a perpetrator of violence, Violent behavior of an adolescent

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	7
2.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimustapa	7
2.2 Kohderyhmä	8
2.3 Tutkimuksen eettisyys.....	9
2.4 Haastattelukysymykset ja haastattelun toteutus	12
2.5 Haastattelusta kieltäytyminen	15
3 NUOREN PERSOONALLISUUDEN KEHITYS JA TUNTEET	16
3.1 Persoonallisuuden kehitys	16
3.2 Nuoren tunnemaailma.....	19
3.3 Nuoren väkivaltainen käyttäytyminen	22
4 TUTKIMUSTULOKSET	25
4.1 Tunne ennen väkivallan tekoa	25
4.2 Tunne väkivallan teon jälkeen.....	29
4.3 Reaktio omasta käytöksestä	32
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	35
6 LÄHTEET	40
7 LIITTEET	43

1 JOHDANTO

Nuorten raaistunut väkivalta on ollut tiedotusvälineissä toistuvasti esillä viime vuosien aikana. Koska työssämme kohtaamme joskus lyöviä nuoria, on täytynyt edes yrittää ymmärtää, miksi nuori lyö, potkii, kuristaa tai alistaa ikätoveriaan. Opiskelemme sosionomeiksi, joten meillä on luontainen kiinnostus sosiaalisiin ilmiöihin nuorten keskuudessa.

Harkitessamme opinnäytetyön aihetta keskusteluissamme nousivat esiin ajankohtaiset aiheet: COVID-19-epidemia ja nuorten tekemät väkivaltaisuudet, jotka molemmat olivat toistuvasti esillä tiedotusvälineissä syksyllä 2020. Silloin olemme, ettei koronatilanne olisi enää niin hallitseva ilmiö opinnäytetyön valmistuksessa, kun taas väkivalta on ollut ja tulee olemaan aina ajankohtainen aihe. Opinnäytetyön aiheen rajaamista pohtiessamme löysimme yhteneväisyyksiä kokemuksissamme. Olemme olleet selvittämässä tilanteita, joissa nuori on käyttänyt väkivaltaa, ja kun hän on joutunut vastuuseen teostaan, hänet on osoitettu syylliseksi. Tilanteissa ei otettu huomioon eikä tiedetty, että hänelläkin on ollut syy tekoonsa, kuten esimerkiksi kiusaaminen. Jostain syystä näissä tilanteissa ei ole osattu antaa nuorelle mahdollisuutta kertoa omaa näkökulmaansa. Väkivallanteon taustalla ollut syvempi syy on voinut jäädä selvittämättä. Halusimme lähteä kysymään väkivallan syitä nuorilta itseltään. Näiden seikkojen perusteella valitsimme aiheeksemme nuorten tuntemukset väkivaltatilanteissa rajaten aiheen tekijän näkökulmaan.

Opinnäytetyömme tavoitteena on avata nuorten näkökulmaa heille, jotka haluavat ymmärtää ja auttaa nuorta. Työstämme voisi olla hyötyä esimerkiksi nuorta ohjaaville tahoille, joita kiinnostaa nuoren käyttämän väkivallan syyt. Lisäksi halusimme työssämme tuoda nuorten ääntä kuuluviin. Haastatteluilla halusimme selvittää, osaako nuori sanoittaa, miksi hän käyttää väkivaltaa ikätoveriinsa ja miltä se hänestä tuntui tekohetkellä ja sen jälkeen. Meitä kiinnosti myös, ymmärtäisikö nuori käyttämänsä väkivallan syyt.

Tarkoituksenamme on muistuttaa, että väkivallan uhrin lisäksi myös tekijä kokee tarvetta tulla kuulluksi. Nuoren elämässä aikaisemmin tapahtuneiden asioiden vaikutukset voivat eskaloitua väkivallan käyttöön. Jos nuori kokee olonsa uhatuksi tai hakee oikeudenmukaisuutta, se voi johtaa tilanteeseen, jossa ensin uhrina olleesta tuleekin ”syyllinen”. (Nurmi 2013, 72–75.)

Löysimme runsaasti teoretietoa nuoren kasvusta ja kehityksestä. Etsiessämme lähdeaineistoja mediajulkaisuista huomasimme, että yleensä väkivallan uhri on tutkimusten ja artikkeleiden keskiössä, ja tekijän näkökulmaa on valotettu harvemmin. Lisäksi perheen sisällä tapahtuvaa koti- tai läheisväkivaltaa oli tutkittu enemmän kuin nuorten keskinäisiä tekoja. Yleisesti väkivallasta löytyy runsaasti lähdeaineistoa, mutta väkivaltaisesti käyttäytyneen nuoren henkilön tunteista kertovaa aineistoa emme löytäneet. Kirjallisuudesta löytyi enemmän tietoa psykologisista syistä tekijän pahaan oloon ja sen ilmentämiseen väkivaltaisesti.

Opinnäytetyössämme käsittelemme teoriaa nuoren tunteista ja persoonallisuuden kehityksestä sekä vihasta, aggressiivisuudesta ja tunnesäätelystä. Pääpainotus työssämme oli nuorten ryhmähaastattelu ja siitä saadut tulokset.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

2.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimustapa

Opinnäytetyömme tavoitteina oli tuoda esiin nuorten tuntemuksia väkivaltatilanteissa, selvittää nuorten omia ajatuksia sekä saada heidän äänensä kuuluviin. Tarkoituksenamme oli myös pohtia eri mekanismeja, jotka aiheuttavat väkivaltaisia tekoja. Sosiaalialan työtä tekevinä opiskelijoina halusimme kasvattaa ammatitaitoamme ja saada itsellemme enemmän tietoa nuorten väkivallan syistä. Lisäksi tahdoimme nostaa esiin kriittisen näkökulman toimintamalliin, jossa autetaan pelkästään väkivallan uhria, koska myös tekijä itse voi kokea olevansa uhatuna. Omakohtaisten kokemustemme perusteella, kun olemme olleet selvittämässä nuorten välisiä konfliktitilanteita, olemme toisinaan saaneet vastauksiksi välinpitämättömiä olankohautuksia tai nuori ei ole osannut kertoa, mitä tapahtui. Tämänkaltaiset kokemukset ovat saaneet meidät kiinnostumaan nuorten toiminnasta ja ajattelusta. Pohdimme, onko nuorten impulsiiviselta näyttävä toiminta täysin harkitsematonta. Tutkimuskysymykseksi muotoutui pohdintojemme perusteella: Osaavatko nuoret sanoittaa väkivaltatilanteessa kokemiaan tunteita?

Käytimme tapaustutkimusta, koska tavoitteenamme ei ollut tehdä ennusteita, testata hypoteeseja tai selittää yhteyksiä ilmiöiden välissä. Tutkimuksemme perustui väkivaltatilanteisiin, joissa tutkittavamme olivat olleet itse osallisena ja joista he kertoivat ryhmähaastattelussa omin sanoin. Pyrkimyksemme oli lisätä ymmärrystä nuorten keskuudessa ilmenevästä väkivallasta yrittämättä kuitenkaan yleistää sitä. Tapaustutkimuksen valintaan liittyy kohteen syvällisen ymmärtämisen halu ja kontekstin (olosuhteet, taustat ym.) huomioiminen, joiden takia aiheemme valitsimmekin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 44–45.)

Kun ollaan kiinnostuneita yksilöiden omien elämien tarinoista, joita he vapaasti omin sanoin kertovat, voidaan käyttää narratiivista tarkastelutapaa. Haastateltavamme kertovat yksittäisestä oman elämänsä tapahtumasta kertoen siitä omin sanoin. Kaikki haastateltavat ovat olleet samankaltaisessa tilanteessa, josta he

kertovat oman subjektiivisen kokemuksensa. Koska olemme kiinnostuneita nuorten kertomuksesta omasta elämäntapahtumastaan ja siihen liittyvistä tunteista, narratiivinen tarkastelutapa sopii. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

2.2 Kohderyhmä

Haastattelua suunnitellessamme päätimme, että kohderyhmämme koostuisi 12–18-vuotiaista nuorista. Tunteiden kuuhunta ja pahan olon ilmentäminen suuttumuksena ja väkivallan tuottamisena kuuluvat tähän ikäkauteen. Nuoren kehitysvaiheeseen kuuluu tietoisuuden laajenemisen myötä itsetutkiskelua ja siirtymistä abstraktiseen ajatteluun. Suuri toiminnallinen ja rakenteellinen muutos on käynnissä puberteetin aikana nuoren psyykkisessä maailmassa. Itselle asetetaan vaatimuksia, ja tavoitellaan omaa ihannekuvaa, joka on omasta mielestä täydellinen. Nämä sisäisyyden kehitysvaiheet voivat olla syynä nuoren kokemuksiin tunnevyöryihin, uhmaan, itsenäistymistäisteluihin ja aggressioihin. (Dunderfelt 1990, 96–97.)

Pohtiessamme mistä löydämme sopivia haastateltavia, huomasimme, että lähipiirissämme on potentiaalisia nuoria. Olemme käyneet väkivaltaiseen tekoon liittyviä keskusteluita heidän itsensä tai heidän vanhempiansa kanssa jo aikaisemmin. Kaksi heistä on tuttaviemme lapsia ja muut omien lastemme kavereita. Päätimme kysyä heiltä, minkälaisia kokemuksia heillä on väkivallasta, ja olisiko heillä halua kertoa siitä enemmän. Kyselyn perusteella havaitsimme, että heillä on juuri oikeanlaisia tilanteita, joihin tutkimuksemme painottuu. Kokosimme näistä nuorista kuusi haastateltavaa, joista yksi kieltäytyi myöhemmin.

Haastatteleamalla väkivaltaa ikätoveriansa kohtaan käyttänyttä nuorta toivoimme, että saamme vastauksena hänen subjektiivisen kokemuksensa. Tarkoituksenaamme oli selvittää, osaavatko nuoret sanoittaa tunteitaan, joita heissä heräsi ennen tekoa, teon aikana ja teon jälkeen.

Haastattelun pohjaksi eettisestä viitekehyksestä käsin pyrimme huomioimaan nuorten yksilölliset tarpeet. Meidän täytyi ymmärtää nuorten sosiaaliin taitoihin vaikuttavia kehityksellisiä tekijöitä, kuten esimerkiksi lapsuuden kokemusten vaikutuksia vuorovaikutustaitojen kehittymiseen ja sitä kautta sosiaaliin suhteisiin.

Kognitiivisen kehityksen perusta ja sosiaalisten taitojen pohja on luotu jo varhaisessa vuorovaikutuksessa kiintymyssuhteen rakentuessa emotionaalisesti tärkeisiin ihmisiin. Jos varhaislapsuudessa on ollut puutteita hoivakokemuksissa, se saattaa aiheuttaa kielteisiä käsityksiä itsestä, muista ja ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. (Hyvärinen & Pösö 2018, 15.)

Ennen tutkimuksen aloittamista pyysimme alaikäisten haastateltavien huoltajilta ja mahdolliselta sosiaalityöntekijältä kirjallisesti lupaa haastattelun toteuttamiseen. Kerroimme huoltajille haastattelun tarkoituksesta, sisällöstä ja tavasta, jolla kävisimme keskustelua nuorten kanssa. Kerroimme myös nuorille, mistä on kysymys varmistaen, että he ymmärsivät haastattelun tarkoituksen ja vapaaehtoisuuden. Luottamussuhteen luomiseksi ennen haastattelua oli ainakin yksi tapaaminen, tarpeen mukaan useampikin. Haastatteluympäristöksi valittiin tuttu ja turvallisen oloinen paikka. Keskustelimme nuorten kanssa heidän elämästään ja arjestaan ennen varsinaisen haastattelun alkua, jotta he kokisivat olonsa mukavaksi.

2.3 Tutkimuksen eettisyys

Eettisiä arvoja ovat mm. luottamuksellisuus, arvokas kohtelu, oikeudenmukaisuus ja kunnioitus. Se, miten ammattilaisina suhtaudumme puheissamme ja teoissamme asiakkaaseen on perusta luottamukselliseen suhteeseen. Huumorin käyttö on hyväksyttävää, mutta se ei sovi kaikkiin tilanteisiin. Yksityisyyttä tulee kunnioittaa ja luottamukselliset asiat tulee keskustella aina muiden kuulematta ja siten, että asiakkaan henkilökohtaiset tiedot pysyvät hänen omina asioinaan. (Talentia 2017, 40–41.)

Tutkimusta tehdessämme noudatimme Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määrittelemää hyvää tieteellistä käytäntöä, jolloin tutkimustulokset ovat uskottavia ja tutkimus on luotettava ja eettisesti hyväksyttävä. Tekijöiltään se edellyttää huolellisuutta, tarkkuutta ja rehellisyyttä koko prosessin aikana: tutkimusta tehdessä, haastatteluja tallennettaessa ja esitettäessä sekä tutkimustuloksia arvioi-
dessa. Tarvittavan tutkimusluvan hankkiminen ja asianmukaisten viittausten

käyttäminen ovat myös hyvän tieteellisen käytännön toteutumisen kriteerejä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020.)

Tutkimuskohteen ja menetelmän valintaan ja haastattelututkimuksen tekoon liittyy eettisiä kysymyksiä, joita meidän oli otettava huomioon. Tässä tutkimuksessa myös aineiston hankintaan ja tutkittavien kohteluun sisältyy eettisiä kysymyksiä. Jotta haastattelu toteutuisi eettisesti hyvin, noudatimme hyvää tieteellistä käytäntöä. Haastattelukysymyksiä laatiessamme kiinnitimme huomiota siihen, mitä kysymme ja miten, etteivät haastateltavien henkilöllisyydet tulisi ilmi. Tunnistettavuuden estäminen on ihmistieteiden tutkimuseettinen normi. Itsestään selvänä lähtökohdiana sovitaan nimettömyydestä ja tunnistamattomuudesta, kun aineistoa esitetään ja julkaistaan. (Kuula 2006, 201.)

Pyrimme myös muotoilemaan kysymykset ”nuorten kielellä” heidän kehitystasonsa mukaan ja niin, ettei niistä tulisi liian johdattelevia. Eettisesti hyvän tutkimuksen tekemiseen kuuluu myös itsemääräämisoikeuden toteutuminen. Selitimme tutkimushenkilöille tarpeelliset tiedot tutkimuksesta ja tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja varmistimme, että he olivat ymmärtäneet nämä seikat. Tutkimuksessamme haastattelimme alaikäisiä nuoria henkilöitä, joten haluamme nostaa esiin YK:n yleissopimuksessa olevat lasten oikeudet. 12 ja 13 artiklojen mukaan lapsella on oikeus näkemyksiensä ja mielipiteidensä vapaaseen ilmaisuun (Unicef 2021). Lapsille ja nuorille on tärkeää tulla kuulluksi omana itsenään ja nuorten osallistuminen tutkimukseen on perusteltua paitsi yhteiskunnan näkökulmasta myös heidän omasta näkökulmastaan. Lainsäädännöllisesti nuoret kuuluvat suojeltaviin erityisryhmiin. Heillä ei ole täysivaltaista itsemääräämisoikeutta päättää, osallistuvatko he tutkimukseen, vaan he tarvitsevat osallistumiseensa huoltajan luvan. Vaikka huoltajalta saadaan suostumus, lopullisen suostumuksen antaa tai on antamatta nuori itse. (Kuula 2006, 147.)

Nuoria herkkyyuskautta eläviä henkilöitä pitää osata lähestyä hyväksyvästi ja syyllistämättä. Kun nuori tietää tehneensä jotain väärin, hän kokee aikuisen lähestymisen syyllistävänä, jolloin avoimuus on hankalaa. Teimme nuorille selväksi sen, ettemme ole tuomitsemassa, vaan aidosti kiinnostuneita hänen tunteistaan, teoistaan huolimatta. Halusimme työllämme saada myös nuoren äänen kuuluviin,

koska tekijä itsekkin voi olla väkivallan uhri, joka kiusattuna lopulta itsekkin turvautuu väkivaltaan. Tekemisemme sekä tekemättä ja sanomatta jättämisemme vaikuttavat muihin ihmisiin. Toimintamme vaikuttaa ihmissuhteisiin. Kehon kieli, ilmeet, eleet ja asennot ovat viestejä toisille ihmisille, ja hiljaisuuskin viestittää vahvasti. Myös meihin itseemme vaikuttaa toisen reaktiot. Ne herättävät ajatuksia ja tunteita ja aiheuttavat toimintaimpulsseja. (Myllyviita 2017, 106.)

Haastatteluamme liittyi monien muiden suhteiden lisäksi valtasuhde. Lapsen oikeudet huomioiva lapsikeskeinen näkemys vaatii myös tarkastelua haastattelijan ja tässä tapauksessa nuoren välillä. Haastattelutilanteessa jännitettä voi lisätä aikuisuuteen ja nuoruuteen liittyvät valta-asemat: olimmehan heitä huomattavasti vanhempia, noin heidän vanhempiansa ikäisiä. (Hyvärinen & Pösö 2018,17.) Pyrimme pienentämään valtasuhdetta ja pitämään tunnelma kevyenä rennon jutustelun avulla. Syöminen rentouttaa ja antaa käsille tekemistä, joten tarjosimme nuorille naposteltavaa haastattelun aikana.

Tahdoimme haastateltaviemme saavan tutkimukseemme osallistumisesta myös hyvän osallistavan kokemuksen, joka saa heidät miettimään omaa elämäänsä ja tekemiään tekoja. Osallistumalla tutkimukseemme nuoret saivat oman äänensä kuuluviin ilman pelkoa, että vastaukset olisivat oikeita tai vääriä. Jotta osallistuminen todella antaisi mielihyvää ja osallisuuden kokemuksen, on vallan jakauduttava siten, että osallistujilla on todellisia mahdollisuuksia vaikuttaa. Vaikuttaminen asioihin saa aikaan luottamuksen tunteen ja vahvistaa sitoutumista yhteisten asioiden parantamiseen. Pelkkä osallistuminen ei riitä, vaan tunne kuulumisesta ja oman panostuksen vaikuttavuudesta tuottaa osallisuuden tunnetta. Osallisuus edellyttää ryhmässä vallitsevaa tasapainoa, mielekästä vuorovaikutusta ja tekemistä, jossa saa kokemuksen nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta ja tulee tunnetuksi ainutlaatuisena itsenä ja arvokkaana jäsenenä. Osallisuuden tavoite on vahvistaa yksilön rohkeutta, valmiuksia vuorovaikutukseen ja halua toimia yhdessä. (Nivala & Rynnänen 2019, 138–139.)

2.4 Haastattelukysymykset ja haastattelun toteutus

Keräsimme aineistoa ryhmähaastattelun avulla. Kysymyksenasettelulla pysyimme keräämään tarpeeksi kattavan aineiston aiheesta. Haastattelimme ryhmähaastattelussa keskustelunomaisesti viittä eri nuorta, jotka olivat olleet osallisena väkivaltaiseen tekoon.

Ennen haastattelua selitimme nuorille, mitä olemme tekemässä ja miksi. Muistutimme heitä haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuudesta, vaitiolovelvollisuudesta ja siitä, että he voivat halutessaan keskeyttää haastattelunsa. Kerroimme, että kyselemme heidän omista ajatuksistaan ja tuntemuksistaan, eikä haastattelun kysymyksiin ole oikeita tai vääriä vastauksia. Kerroimme myös, että ihan yhtä hyvä vastaus on ”en tiedä”, jos ei osaa sanoittaa tuntemuksiaan. Kannustimme nuoria rohkeasti kertomaan totuuden, mutta vältimme painostamasta heitä. (Hyvärinen & Pösö 2018, 187–188.)

Haastattelutilanteen alkaessa ohjasimme keskustelun kulkua mukavalla jutustelulla kuulumisista. Lähdimme johdattelemaan nuorten ajatuksia haastattelun tarkoitusperää mukailien. Pyysimme nuoria palaamaan ajatuksissaan tapahtumahetkeen ja -tilanteeseen johdattelevilla kysymyksillä: mistä kaikki alkoi, missä olit tapahtumien alkaessa, oliko paikalla muita henkilöitä ja oliko teidän (nuoren ja väkivallan kohteen) välillänne aikaisemmin tapahtunut jotain erityistä. Sitten etenimme haastattelukysymyksiin:

-Miltä sinusta tuntui juuri ennen tekoa?

-Miltä sinusta tuntui heti teon jälkeen?

-Yllättikö oma tekosi?

Toinen meistä puhui haastattelijana ensin samanaikaisesti koko ryhmälle ja esitti sitten kysymykset vuorotellen kaikille ryhmän jäsenille. Aiheessa pysymisen tukemiseksi haastattelijalla ohjasi haastattelun ja keskustelun kulkua. Haastattelussa toimimme siten, että toinen meistä esitti kysymyksiä ja toinen kirjoitti vastaukset,

joten samalla pystyimme molemmat havainnoimaan nuorten elekieltä. Arvioimme mukaan he olivat rennon oloisia alkujännityksen laannuttua. Asennot vaihtuivat vapautuneemman oloisiksi, katsekontaktit lisääntyivät ja lauseetkin olivat pidempiä haastattelun edetessä. Lopuksi nuoret halusivat myös tehdä lisäyksiä omaan haastatteluunsa. Arvioimme, että he työstivät muistojaan ja ajatuksiaan tapahtumista kuunnellessaan muiden puheenvuoroja. Tahdoimme päättää haastattelun siten, ettei nuori koe jäävänsä koetun väkivaltatilanteen tunteisiin. Purimme haastattelutilanteen tuomat tunteet ja annoimme nuorten halutessaan kertoa ajatuksistaan rauhassa. Emme jättäneet nuoria yksin, vaan keskustelimme kevyesti vielä itse haastattelun jälkeenkin.

Käytimme tutkimuksessa kvalitatiivista, puolistrukturoitua tutkimushaastattelua. Puolistrukturoitua haastattelua tehdessä käytetään samassa järjestyksessä olevia samoja tai samankaltaisia kysymyksiä jokaisessa haastattelussa. Sen avulla pyritään saamaan tietoa juuri tietyistä asioista. Haastattelussamme esitimme tarkentavia kysymyksiä haastateltavan kertomuksen edetessä. Annoimme tilaa hänen subjektiiviselle kokemukselleen, emmekä pyrkineet lokeroimaan vastauksia tiettyyn järjestykseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009–2012, 57.)

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusote on laaja-alainen tapa tutkia aineistoja. Se on elämismaailmallista ja sen keskiössä ovat merkitykset, jotka ilmenevät mitä moninaisimmin tavoin. Valitsimme tämän tutkimusmenetelmän, koska kvalitatiivisen tutkimusotteen kuvaus vastaa juuri sitä tarkoitusta, jolla lähdimme haastatteluja tekemään: avoimia kysymyksiä käyttämällä halusimme saada nuoren äänen kuuluviin. Elämismaailmallisuus ja vastausten laadullisuus ovat keskiössä kysymysten asettelussa. Haastateltavat saavat tuottaa vastauksia omien reunaehtojensa mukaan omat viitekehyksensä tulokulминаan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009–2012, 5.) Haastateltavamme osasivatkin kuvata hyvin tilannetta, jota he muistelivat. He osasivat kuvata tilannetta elävästi saaden kuulijansa kiinnostumaan tarinastaan.

Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, ja aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa, joissa kerätään tietoa ihmisiltä. Aineistoa tarkastellaan monitahoisesti, eikä tutkija määrää, mikä on tärkeää.

Vastaajat kertoivat omat vastauksensa vapaamuotoisesti tuoden siihen lisää materiaalia asioista, jotka he kokivat tärkeiksi kertoa. Haastattelun kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen yhteydessä, ja suunnitelmia muutetaan joustavasti olosuhteiden mukaan. Tapaukset ovat ainutlaatuisia ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tekstin tai toiminnan merkityksen ymmärtämisestä sekä reflektiosta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160–161).

Laadullisen tutkimuksen avulla tutkittava asia esiintyy hyvin ymmärrettävästi, joten asiaa voidaan lähestyä perusteellisesti ja monesta suunnasta. Sitä voidaan myös hyödyntää ilmiön ymmärtämisessä uudella tavalla. Haastattelumme vastaukset toivatkin esiin uusia näkökulmia nuorten väkivallan käyttöön. On kuitenkin pidettävä mielessä, että laadullisessa tutkimuksessa tutkimustulosta ei kannata eikä voi yleistää, vaan se pätee vain tutkimuskohteen osalta. Tutkimuksemme perustuu haastateltavien omaan kokemukseen ja käsittelee asioita heidän osaltaan. Tutkimusaiheesta voi siis olla muitakin mielipiteitä ja kokemuksia. (Hirsjärvi ym. 2007, 157).

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen menetelmä, jossa haastattelu- tai muusta aineistosta tai tutkittavasta ilmiöstä pyritään saamaan kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Kerätty aineisto jäsennetään ja järjestellään niin, että informaation määrä lisääntyy olennaisen asian pysyessä kuitenkin näkyvillä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä perehdytään aineiston antamiin vastauksiin, eikä siis haeta vastauksia teorialähtöisesti. Haastatteluissa mahdollisia samankaltaisuuksia etsitään pelkistetystä analysoitavasta informaatiosta. (Valli & Aaltola, 2015, 196–197.) Analyysiä tehdessämme aloitimme sen lukemalla haastatteluaineiston tarkkaan. Ryhmittelimme vastaukset tutkimuskysymysten alle. Analysoimme haastatteluista saamamme aineistot hakemalla niistä keskenään vastaavanlaisia vastauksia. Haastatteluista saamamme tulokset kirjoitimme auki lähdemateriaalia avuksi käyttäen. Suhtauduimme materiaaliin relativistisesti, koska haastatteluun osallistui vain toinen tapahtumaan liittyvä osapuoli. Kuulemamme kertomus oli hänen subjektiivinen kokemuksensa ja näkemyksensä tapahtuneesta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009–2012, 76–77.)

2.5 Haastattelusta kieltäytyminen

Tarkoituksenamme oli haastatella erästä lastensuojeluasiakasta, huostaanotettua 16-vuotiasta nuorta, jolla on värikäs sosiaalisen elämän tausta. Tiedustelimme hänen suostumustaan haastatteluun, ja hän oli siihen suostuvainen. Koetimme kertoa hänelle yksinkertaisesti, minkälaisesta haastattelusta on kysymys, miksi haastattelu tehdään ja että siihen osallistuu myös muita nuoria. Kerroimme myös, että kysymme hänen huoltajaltaan ja sosiaalityöntekijältään luvan haastatteluun.

Kun haastattelun aika lähestyi, päivä oli sovittu ja aioimme kysyä huoltajan suostumusta, nuori sanoi, ettei hänen äitinsä varmasti anna lupaa haastatteluun. Myös nuori itse alkoi empiä suostumustaan. Lopulta emme tavoittaneet huoltajaa ollenkaan, ja nuori kieltäytyi haastattelusta. Nuori vetosi kierrellen siihen, ettei heidän asioitaan ”levitellä” eikä ”paljasteta”. Ikään kuin he ”voittaisivat” tämän tilanteen kieltäytymällä siitä. Koetimme vielä selittää, että kyse on vain koulutyöstämme, eikä mitään haastatteluun osallistujien tietoja kerrota tai paljasteta millekään taholle, ja että vaitiolovelvollisuus sitoo meitä haastateltavien suhteen. Yrityksistämme huolimatta nuori kieltäytyi osallistumasta haastatteluun.

Fenomenologisen merkitysteorian mukaan ihmisen kokemat asiat koostuvat merkityksistä, joten kokemuksia tutkittaessa tutkitaan kokemusten rakennetta ja niiden merkityssisältöä. Teorian mukaan yhteisö, jossa ihminen kasvatetaan, muokkaa ihmisyksilön käsityksiä, joten eri kulttuureissa eläneillä ihmisillä muodostuu hyvinkin erilaiset merkitykset asioille. (Valli & Aaltola 2015, 31–32.) Pohdimme, saattaisiko nuoren haastattelusta kieltäytyminen johtua myös perheen kulttuurista, johon nuori on kasvanut, kun he ovat joutuneet asioimaan sosiaalipuolen eri ammattilaisten kanssa. Äiti ehkä kokee epäluottamusta viranomaisia kohtaan, mikä heijastuu myös hänen lapseensa niin, ettei hän uskalla osallistua opinnäytetyön tekemiseen liittyvään haastatteluun. Lupauksemme luottamuksellisuudesta, nimettömänä esiintymisestä ja vaitiolovelvollisuudesta eivät olleet riittäviä vakuuksia, jotta nuori olisi voinut kertoa omistaa kokemuksistaan ja niiden merkityksistä.

Analysoimme tilannetta omana tapauksenaan ja pohdimme, miksi tällainen reaktio ilmeni. Kokemuksemme kautta saimme ajatuksia muun muassa viranomaisiin kohdistuvista peloista. Pelko johtaa vastareaktiona hyökkäykseen, ja tämä vaikutti pienimuotoisesti siltä. Nuori koki, että hänen henkilökohtaiset asiansa otetaan haastattelussa esiin ja niistä voi olla vaikea puhua. Hän selvästi koki, että joitakin asioita on hyvä salata. Haastatteluun vaikutti myös selkeästi hänen vanhempansa toive siitä, mitä hänen lapsensa voi viranomaisille kertoa. (Hyvärinen & Pösö 2018, 16–17.)

Haastattelusta kieltäytymiseen saattaa vaikuttaa myös häpeän tunne omasta elämäntilanteesta. Lapsuudessa ja nuoruudessa tapahtuneet voimakkaat ja toistuvat häpeäkokemukset voivat muodostua kahlitsevaksi häpeäntunteeksi koko elämänkaaren ajalle. Vanhemmat saattavat tahtomattaan ja tiedostamattaan siirtää omaa häpeään lapsilleen. Vaikeneminen perheen sisäisistä asioista, varsinkin vaikeista, on osa suomalaisuuden kulttuuria. Herkästi vaistoava lapsi rekisteröi tilanteet, joissa vaietaan, ja oppii näin pitämään salaisuudet. Pelko salaisuuden paljastumisen tuomasta häpeästä estää myös lasta puhumasta. (Malinen 2003, 18, 33.)

3 NUOREN PERSONALLISUUDEN KEHITYS JA TUNTEET

3.1 Persoonallisuuden kehitys

Kun puhutaan ihmisen persoonallisuudesta, tarkoitetaan henkilön omia, yleensä pysyviä taipumuksia käyttäytymiseen, tunteisiin ja ajatteluun. Murrosiässä nuori kohtaa uusia aikuistumiseen ja itsenäistymiseen liittyviä haasteita, joista yksi on kehittyä persoonaksi, jolla on omia mielipiteitä, mieltymyksiä ja asenteita. Nuoruusikä on suuressa merkityksessä persoonallisuuden kehityksessä. Kolmen ensimmäisen ikävuoden ohella se on tärkein suurien muutosten vaihe, jolloin nuori ymmärtää, että on vanhemmistaan erillinen yksilö. Tunteita kuohuttaa sisäinen ristiriita, kun nuori haluaisi olla yhtä aikaa sekä kaukana että lähellä vanhempi-

aan. Nuoren kehityksen kannalta välttämätön itsenäistymisen vaihe voi olla kiipeä ja haastava prosessi sekä vanhemmille että nuorelle, mutta yhteenottojen avulla nuoren oma persoonallisuus kehittyy, kun nuori saa ilmaista tunteitaan turvallisen aikuisen kanssa. Jokainen nuori on oma yksilönsä, joten kaikki eivät käytäydy samalla tavalla: saman perheen lapsilla voi jokaisella olla omanlaisensa murrosikä. Hormonaaliset tekijät ja uudenlaiset nuoren itselleen asettamat sisäiset vaatimukset ovat suurimmat syyt nuoren mielialan vaihteluihin, itsekeskeiseen ajattelutapaan ja tunnemyrskyihin. Niiden voimakkuus ja hallitsemattomuus voi yllättää nuoren itsensäkin. Lyhyessä ajassa nuoren kehossa tapahtuu paljon muutoksia, ja fyysinen kehitys on nopeampaa kuin psyykinen, mikä näkyy taantumisena mielen yrittäessä sopeutua tilanteeseen. Aggression tunteet korostuvat murrosiän aikana, ja arkipäivän yllättävissä tilanteissa toimitaan ennalta-arvaamatta. Harkintakykyä tai osaamista riskien arviointiin ja syy- ja seuraussuhteeseen ei vielä ole riittävästi. (MLL 2020.)

Temperamentti on yksilön tapa toimia. Tunteiden ilmaiseminen ja kontrollointi sekä ympäristöön reagoimisen tapa johtuvat temperamentista. Ihmisen persoonallisuus kehittyy hänen synnynnäisen temperamenttinsa pohjalta. Lapsen ympäristöltään saamat kokemukset ja lapsen ja kasvattajan välille muodostuva vuorovaikutus ovat suhteessa molempien temperamentteihin. Kasvattajiltaan lapsi oppii, miten temperamenttiaan saa osoittaa ja miten ei. Temperamentti muuttuu elämän aikana. Kognitiivisten taitojen kehittyessä lapsi oppii keinoja, joilla pystyy hallitsemaan perustemperamenttiaan. Jos kasvattaja osoittaa kasvatuksellaan lapsen joidenkin temperamentin piirteiden olevan vääränlaisia, se vaikuttaa lapsen persoonallisuuteen. Hyvä itsetunto rakentuu tunteesta olla hyväksytty ja rakastettu omana itsenään. (Keltikangas-Järvinen 2009, 49–51.)

Peilatessamme teoriaa nuorten kertomuksiin, päätelmämme mukaan nuoren väkivaltaiseen käyttäytymiseen vaikuttaa suuresti hänen temperamenttinsa. Kuinka hänen vanhempansa ovat suhtautuneet hänen temperamentistaan johtuvaan käytökseen ja ohjanneet sitä hänen kehityksensä aikana. Temperamentti muuttuu kehityksen aikana, kun oma ajattelu kehittyy. Nuori hakee kaveripiiriltään hy-

väksyntää, ja muokkaa toimintaansa sen mukaan, jolloin hänen temperamenttinsa muuttuu. Jos kaveriporukassa väkivallan käyttäminen on hyväksyttävää, sen kynnyks madaltuu.

Tarkoituksenmukainen ja aito käyttäytyminen sekä kyky tunteiden ilmaisuun sosioemotionaalissa ympäristönsä kanssa kertoo nuoren sosioemotionaalista terveydestä. Sosioemotionaalisten taitojen perusta alkaa rakentua varhaislapsuuden aikana heti syntymän jälkeen ja niiden oppiminen jatkuu ihmisen koko elinkaaren ajan. Rytönen (2014, 64) kirjoittaa Metsäpeltoon & Juujärveen (2006) sekä Dodgeen, Greenbergiin, Maloneen (2008) viitaten, että lapsen käsitys omista kyvyistään ja itsestään alkaa rakentua vanhemman ja hänen vuorovaikutuksensa kautta. Tunne- ja sosiaalisia taitoja vahvistavaa vuorovaikutusta on kodin ohjaava, kannustava, ymmärtävä ja lämmin ilmapiiri, jossa lapsi saa aidosti olla oma itsensä. Nuoren tuntiessa olevansa rakastettu, kyvykäs ja arvostettu on sosioemotionaalinen terveys hyvä, mutta jos hänellä on ongelmia siinä, voi se näkyä väkivaltaisena käyttäytymisenä ja puutteellisina tunne- ja sosiaalisina taitoina. (Rytönen 2014, 64.)

Eri kehitysteoriat antavat vastauksia nuorten yksilöllisiin eroihin ja kehityksellisiin vaihteluihin. Vanhempia ja kasvattajia saattaa huolestuttaa, mikä on normaalia ja toivottavaa, tai mikä on epänormaalia. Käsitteenä normaali on monimerkityksellinen. Normaaliin kehitykseen kuuluu paljon yksilöllistä vaihtelua. Kaikkien kehitys kulkee omaa tahtiaan. Yhteisöissä ja kulttuureissa on aina yksilöitä, joiden on vaikea noudattaa yleisiä odotettuja rooleja. Myös kulttuurierot vaikuttavat kehityksen kulkuun. Kulttuurien sisällä rakennetut käsitykset suotavista asioista vaihtelevat suuresti. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 18–19.)

Psyykkinen kehitys mielensisäisinä toimintoina koostuu tietoisuudesta, aistimisesta, havaitsemisesta, tuntemisesta, ajattelusta, muistista ja oppimisesta. Psyykkinen kehitys voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen – kognitiiviseen kehitykseen, persoonallisuuden kehitykseen ja motivationaalisiin toimintoihin. Nämä kolme ovat kehitystapahtumina erottamattomia. Tutkimuksemme kannalta

nostamme teoriasta esiin motivationaaliset toiminnot, koska niihin kuuluvat motiivit ja emootiot. Motiivi tarkoittaa sisäistä vaikutinta, joka ohjaa yksilön toimintaa, eli minkä ihminen kokee haluna, tarpeena tai toiveena. Emootiot eli tunteet ovat tunteenomaisia kokemuksia, kuten suru, pelko tai ilo. Emootioita voidaan pitää myös psyykkisinä tiloina, joissa esiintyy mielihyvän ja mielihäviön sävyjä. Motiivien ja tunteiden kehitys on osa kokonaispersoonallisuuden kehitystä. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 32–35.)

Opinnäytetyömme aihe pohjautuu emootioon, nuoren kokemiin tunteisiin tilanteessa, jossa hän on kohdistanut väkivaltaa ikätoveriinsa. Pyrimme selvittämään, millaisia tunteita nuori koki tapahtuman aikana ja mitkä olivat hänen motiivinsa. Haimme vastausta siihen, osaako hän sanoittaa motivationaalisia toimintojaan. Olemme nähneet ja kokeneet, kuinka nuori sulkeutuu, kun häntä koskevia asioita tai tapahtumia yritetään selvittää. Vaikenemisella haetaan suojaa ja torjutaan vaikeiden tunteiden sanottamista. Jokaisella haastatteluun osallistujilla oli erilainen perhetausta, kasvatus sekä kokonaispersoonallisuus. Pohdimme ennen haastatteluun ryhtymistä myös sitä, löytäisimmekö näiden seikkojen valossa merkittäviä eroavaisuuksia vastauksista.

3.2 Nuoren tunnemaailma

Tunne on spontaani reaktio, jonka tehtävänä on viestittää jotakin. Tunteet muuttavat toimintavalmiuttamme valmistamalla kehomme pelon avulla pakenemaan, vihan avulla puolustautumaan tai surun avulla luopumaan. Lisäksi tunteet liittyvät sosiaalisen elämämme sujumiseen. Moraalimme tunteet vaikuttavat päätöksenteon ja ongelmanratkaisun hetkillä. Identiteettiään rakentava lapsi poimii aikuisten käytöksestä viestejä siitä, miten tunteita on lupa näyttää ja miten mihinkin tulisi reagoida. Aikuisen vastuu ja rooli ovat merkittäviä sekä tunteiden ilmaisemisessa että niiden vastaanottamisessa. Luonnostaan spontaanisti itseään ilmaiseva lapsi oppii jo varhain, millaisia vaikutuksia eri tunteiden ilmaisemisella on. (Nurmi 2013, 16.)

Teini-iässä kaikki tunteet ovat voimakkaampia, mikä johtuu kasvun muutoksista ja kehossa tapahtuvasta hormonimyrskystä. Näiden vuoksi teini-iässä ihmisen epävarmuus on huipussaan ja itsetunto kovalla koetuksella. Kaikki poikkeava koetaan hävettäväksi ja häpeän pelossa yritetään olla mahdollisimman samantaisia kuin muut nuoret. Häpeän tunteet saattavat ajaa nuoren vetäytymään oman kuorensa sisälle estäen vuorovaikutuksen muiden ihmisten kanssa. Ne voivat myös ajaa harkitsemattomiin tekoihin, kun yritetään olla menettämättä kasvojaan kaverijoukon edessä. Vapautuminen sosiaalisista kahleista tapahtuu iän karttuessa, kun muiden mielipiteillä ei enää ole niin suurta merkitystä. (Viljamaa 2018, 12–13.) Nuoruusiässä itseluottamus on kaikkein vähäisimmillään. Heikkoitsetuntoiset nuoret eivät sopeudu niin helposti porukkaan, ja he ovat usein niin sanottuja kiusanhenkiä ja ”rettelöitsijöitä”. Itseluottamus kehittyy koko nuoruuden ajan ja riippuu ystävien suosiosta ja hyväksymisestä. Myöhemmin itseluottamus vahvistuu omien saavutusten kautta. (Fenwick & Smith 1994, 83–84.)

Tunteiden säätelyä voidaan tarkastella ainakin kolmesta näkökulmasta käsin. Tunteiden säätelyä pidetään kehityksellisen lähtökohdan näkökulmasta vähitellen kehittyvänä sosialisointin ja kypsymisen tuloksena. Ongelmakeskeinen lähestymistapa tunteiden säätelyyn keskittyy niiden puutteisiin ja kielteisiin seurauksiin. Kehityksellinen näkökulma korostaa tunne-elämää eheyttävää ja tasapainottavaa vaikutusta. Persoonallisuuspsykologia painottaa persoonallisuuden ja tunteidensäätelytapojen välistä yhteyttä. Tunnesäätelytaitoihin vaikuttavat monet eri tekijät varhaislapsuudesta aikuisuuteen saakka, ja ne kehittyvät iän ja kehityksen myötä. (Pulkinen 1996, 193, 205.)

Kiintymyssuhdeteorian mukaan elämässä selviytymiseen vaikuttavat lapsen varhaiset kokemukset. Lapsen kokiessa turvattomuutta ja laiminlyöntiä hänestä saattaa kasvaa epäluuloinen nuori. Hänen ajatustapaansa leimaa vääristynyt kuva maailmasta, jossa on pahuutta eikä keneenkään voi luottaa. Käyttäytymisen kontrolloinnissa, ihmissuhteissa ja tunne-elämässä näyttäytyvät ongelmat ovat tyypillisiä, jos kiintymyssuhde on vaurioitunut. (Sinkkonen & Kalland 2002, 8–9, 207.)

Lähdekirjallisuutta tutkiessamme tuli selkeästi ilmi, että turvallisella lapsuudella ja lapsen itsetuntoa tukevalla kasvatustavalla on suuri merkitys tunne-elämän kehittymisessä. Kiintymyssuhteen kehittyminen vakaaksi auttaa lasta kehittymään luottavaiseksi nuoreksi, jolla on kyky tunteidensa säätelyyn. Tämä osaltaan vähentää aggressiivista käytöstä nuoruusvaiheeseen kuuluvista tunnekuohuista huolimatta. Keskustelevan kasvatuksen avulla, perustelemalla lapselle, mikä on oikein ja mikä väärin voivat vanhemmat onnistua väistämään nuoruuden mukanaan tuomia karikoita. Kun aikuistuvan nuoren itsetuntoa on tuettu kehityksen eri vaiheissa, hänen ei tarvitse hakea kavereiden hyväksyntää ei-toivotulla käyttäytymisellä.

Lasten ja nuorten vihaa on pidetty merkinä pahuudesta ja kypsymättömyydestä, ja joidenkin kokemus on, että vihastumisen ilmaiseminen on kotona ollut jopa vaarallista. Suuttunut lapsi on leimattu hankalaksi kakaraksi ja hänet on vaiennettu eri tavoin. Aikuisen tehtävä on antaa tilaa lapsen kiukunilmaukselle ja mahdollisuus selvittää ja käsitellä asiaa. Lasta tulee suojata nöyryykseltä, ja aikuisen tulee pitää ympäristö turvallisena. Kiukun syyn aito kuuntelu on aikuiselta tärkeä ele. Lapselle ja nuorelle on toisinaan välttämätöntä todeta ääneen, että hän saa tuntea iloa, vihaa, surua tai pelkoa. Energinen vihan tunne tuo kokijalleen moninkertaiset voimat, ja vihastunut ihminen voi vihapäissään toimia järjenvastaisesti. Vihan tunteiden käsitteleminen on ensiarvoisen tärkeää, vaikkakin se on työlästä ja haastavaa. Vihastumme, kun rajojamme tai oikeustajumme loukataan. Jonkin uhatessa meitä tai meille tärkeää voimme reagoida vihastuen ja jopa väkivaltaisesti. Viha saa toisen potkimaan kiviä, toisen muita ihmisiä. Vihastuvan tai raivoavan lapsen ja nuoren reagoinnissa voi olla kyse muustakin tunteesta kuin vihasta. Tilanteen rauhoituttua onkin tärkeää selvittää, mitä tunnereaktion taustalla on. Yleensä suuttunut ihminen ei osaa tai uskalla ilmaista esimerkiksi tuskaa, pelkoa, turvattomuutta tai häpeää. Lasta ja nuorta tulee tukea ilmaisemaan vihansa siten, ettei ketään satuteta tai mitään rikota. Ilman vihantunteita olisimme alttiita ja suojaattomia sille, mikä meitä vahingoittaa. Jotta vihan suojaava merkitys säilyisi, lapsilla ja nuorilla tulee olla oikeus tunnetaitoihin liittyvään kasvatukseen. (Nurmi 2013, 17–26.)

Olemme tarkastelleet teoriatietoa vihasta. Olemme verranneet sitä haastateltavien tarinoihin, sekä kokemuksiimme työskennellessämme nuorten kanssa. Se, minkä vuoksi vihaa tunnetaan, on yleisimmin epäoikeudenmukaisuus ja pettymys, kun asiat eivät mene sillä tavalla, kuin nuori on itse halunnut. Vihaa ilmaistaan verbaalisesti, uhataan väkivallalla, tai jopa tappamisella. Viha saatetaan kohdistaa esineisiin tai huonekaluihin. Toisilla vihantunteet menevät nopeasti ohi, toiset saattavat jäädä jumittamaan pidemmäksikin aikaa samaan aiheeseen ja vihan tunteeseen. Jotkut haluavat kaikkien kuulevan asiansa ja sen syyn, miksi hän on vihainen. Toiset taas tarvitsevat tilaa ja omaa aikaa, he hakevat rauhaa lähtien tilanteesta ovet paukkuen. Näissä tapauksissa aikuisen on hyvä tietää, kuinka nuorta on syytä lähestyä. Nuori on saattanut poistua paikalta juuri sen vuoksi, että ei tuota vahinkoa, eikä satuta ketään. Joillekin nuorille voi aikuisen rauhoitteleva läsnäolo tuoda turvallisuuden tunnetta, jota hän kaippaa rauhoittuakseen ja selvitäkseen tunnekuohusta. Pidempiaikainen kokemus epäoikeudenmukaisuudesta pitää yllä passiivisaggressiivista käytöstä, joka saattaa tilanteen kärjistyessä purkautua jossain vaiheessa näkyvästi ulospäin.

3.3 Nuoren väkivaltainen käyttäytyminen

Väkivalta on kirjo erilaisia aggressiivisen vuorovaikutuksen muotoja: on fyysistä ja henkistä väkivaltaa. Aggressiivisuus voi olla suoraa tai epäsuoraa. Suora aggressiivisuus voi olla fyysistä tai haukkumista ja uhkailua verbaalisesti. Epäsuoraa aggressiivista käyttäytymistä voi olla esimerkiksi maineen mustaaminen juoruilemalla tai ulkopuolelle sulkeminen. Kaikki väkivalta ei ole suoraviivaisesti samanlaista, vaikka seuraukset voivat olla samankaltaisia. Väkivalta jaotellaan reaktiiviseen ja proaktiiviseen tyyppiin. Reaktiivinen väkivalta on todelliseen uhakuvaan tai virheellisesti niin luultuun uhkaan perustuvaa reagoimista. Lapsi tai nuori reagoi uhakuvaan tai loukkaukseen suhteettoman voimakkaasti. Väkivalta on seurausta sietämättömästä tunnetilasta. Reaktiiviseen väkivaltaan turvautuva lapsi tai nuori ei pysty hallitsemaan itseään tilanteen ylittäessä hänen sietokykynsä. Hänellä ei ole malttia harkita eikä keinoja ratkaista tilannetta muulla tavalla: häneltä puuttuvat sosiaaliset taidot ja itsehillintä. Proaktiivinen eli välineellinen väkivalta tapahtuu yleensä jonkin tavoitteen saavuttamiseksi, esimerkiksi

rahan, seksin tai aseman hankkimiseksi epäsosiaalisessa kaveripiirissä. Se voi olla myös suunniteltu kosto. Väkivalta tapahtuu harkitusti, lapsi tai nuori kokee sen oikeutetuksi ja sen tekeminen edellyttää enemmän itsehallintaa. (Nurmi 2013, 72–75.)

Tutkimusten perusteella tiedetään, että lasten ja nuorten aggressiivisen käyttäytymisen syynä on aina useita sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä. Mikään yksittäinen piirre ei siis aiheuta aggressiivista käyttäytymistä. Aggressiivisiin käyttäytymismalleihin turvautuvat herkimmin ne nuoret, joilla on muita enemmän puutteita sosiaalisissa taidoissa, tunnehallinnassa tai moraalin kypsyydessä eli asenteessa. Myös ympärillä olevat mallit altistavat nuorta toistamaan näkemäänsä elämäntyyliä. (Nurmi 2013, 150–152.) Osa impulsiivisista väkivallanteoista johtuu aivorakenteiden heikosta kehityksestä. Lapsen pitkäkestoinen stressi, toistuva kaltoinkohtelu ja vakavat hoidon laiminlyönnit yhdistettynä korkeisiin stressihormonipitoisuuksiin ja välittäjäaineisiin vahingoittavat hermosoluja. Kyseessä on aivojen kehityshäiriö. (Sinkkonen 2012, 173.)

Nuorten tekemä väkivalta huolestuttaa ja luo jopa paniikkia. Voidaan pohtia, voisiko rikosvastuukärajan alentamisella ehkäistä ja hallita nuorisoväkivaltaa. Eduskunnasta ikärajan lasku saa kannatusta, ja myös erilaiset jalkautuvat partiot ovat toivottua valvontaa. Nuorten väkivaltaisessa käyttäytymisessä ei ole kyse vain käytöshäiriöstä. Väkivaltaa käyttävät nuoret ovat usein itse kokeneet tai nähneet väkivaltaa joko kotona, koulussa, kadulla tai koulukodissa. Eräässä tutkimuksessa nuoret itse tuomitsivat lapsen kohdistuvan lähisuhdeväkivallan, mutta he kuitenkin oikeuttivat väkivallan käytön epäoikeudenmukaista kohtelua vastaan. Tutkimuksen mukaan jengi- ja porukaväkivalta luo nuorten mielestä sosiaalista asemaa ja edistää sosiaalisia hierarkioita. Vaikka väkivaltaa ei hyväksytä, sen tekijää saatetaan arvostaa: hän luo turvallisuutta yhteisönsä, hänestä puhutaan ja häntä jopa pelätään. Väkivallan voi mieltää myös positiivisiin ominaisuuksiin, kuten voimaan, rohkeuteen ja pelottomuuteen. (Määttä 2007, 16–19.)

Väkivallasta on paljon teoriaa. Väkivalta on monimuotoista ja sitä esiintyy paljon eri yhteiskunta- ja ikäluokissa. Haastateltaviemme kertomuksissa väkivallan syyt

ovat myös erilaisia. Nuorten keskuudessa käytetään fyysisen väkivallan muotona impulsiivisesti lyömistä. Myös henkinen väkivalta, eli suorat uhkaukset ovat nuorten keskuudessa tavallisia väkivallan muotoja. Sosiaalisessa mediassa on kynnyks matalampi, kun kyseessä on uhkaaminen. Kasvotusten tapahtuvia uhkauksia esiintyy selvästi enemmän päihdemaailmassa liikkuvien nuorten keskuudessa. Päihdemaailmassa nuoria väkivaltaisiin tekoihin ajaa riippuvuus, viha ja pelko. Haastatteluumme osallistuvilla nuorilla väkivallan käyttö perustui luonnollisiin reaktioihin ja iänmukaiseen kuohuntavaiheeseen, silti myös osalla heistä oli tilanteessa mukana vihaa ja pelkoa. Nuori, joka kokee kotonaan epäoikeudenmukaisuutta, saattaa tuntea vihaa omia vanhempiaan kohtaan, mutta onneksi vain harvoin nuori käyttää väkivaltaa omiin vanhempiinsa. Yleensä, jos nuori on vanhempiaan kohtaan väkivaltainen, löytyy väkivallan takaa vakavia syitä. Syitä voivat olla esimerkiksi kaltoinkohtelu, perheväkivalta tai psyykinen sairaus.

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Tunne ennen väkivallan tekoa

Ensimmäinen kysymyksemme kohdistui hetkeen, jolloin tapahtumien kulku alkoi. Kysymyksemme oli, miltä nuoresta tuntui juuri ennen tekoa. Vastaajista kaksi sanoi, että heitä ärsytti, yhtä pelotti, yksi tunsu epäoikeudenmukaisuutta ja yksi tylsyyttä. Kolme oli aiemmin kokenut kiusaamista tai tilanteessa oli heihin kohdistuvaa väkivallan uhkaa, johon he vastasivat hyökkäämällä itse ensin.

Vaikka väkivallan teot olivat tulleet spontaanina reaktiona, jokainen vastaajista osasi kuvata sitä edeltänyttä tunnetta. Muistellessaan teon aikana vallinnutta tunnetilaa kahden vastaajan kertoman mukaan kaikki kävi niin nopeasti, ettei ehtinyt tuntea mitään. Nuoruuden ikäkauteen kuuluu välillä äkkipikainenkin käytös, mutta nämä nuoret tuntuivat toimineen täydessä ymmärryksessä. Kaikkien mukaan teko oli refleksinomainen nopea reaktio tilanteessa. Lähes kaikkien teko oli ennalta harkitsematon, ja tilanne vain tuli eteen. Kaikki kokivat, että oma teko oli jollain tapaa oikeutettu, nuorten mielestä varsinkin itsensä tai kaverin puolustaminen on moraalisesti oikein.

Nuori elää nyt ja tässä: hänen mielessään ei vielä ole samaa terävyyttä kuin aikuisella, eikä nuori ajattele tekojaan kovin pitkälle. Ikäkauteen kuuluva tunteiden myllerrys voi viedä mukanaan ja tehdä elämän levottomaksi, joillain jopa villiksi. Nuoren tunteet avartuvat ja hän alkaa sisäistää niitä, mikä johtaa haluun noudattaa omia sisäisiä yllykkeitään ja elää omista tunnoistaan käsin. Hänellä on sisäinen paine toteuttaa omia elämyksiään ja ideoitaan välittömästi, kun ne mieleen juolahtavat. Itsenäistymistä harjoitteleva nuori on ulkoapäin tuleville vaikutteille hyvin altis. Kaveriporukassa vallitseva ryhmäpaine, narsistinen oman olemuksen korostaminen ja tunnekuuhu voivat johtaa hallitsemattomaan tilanteeseen. (Turunen 1996, 110.)

Yksi vastaajista oli kokenut epäoikeudenmukaisuuden tunnetta, kun isompikokoinen nuori oli "retuuttanut" hänen kaveriaan, ja vastaaja oli mennyt puolustamaan häntä.

N2: Tuntui epäoikeudenmukaiselta, että joku tekee kaverille noin. Sitten vedin sitä turpaan, nyrkillä suoraan naamaan ihan täysillä. Se kävi niin nopeasti, ettei siinä ehtinyt mitään tuntea. Sen jälkeen, emmätiä, ei kaduttanu, se ansaitsi sen. Tuli semmonen tunne, että siitäs sait.

Nuoruuden kognitiiviseen kehitykseen kuuluu moraalipäätelyn monipuolistuminen. Omakohtaiset moraaliset näkemykset muovautuvat ympäristön normien perusteella. Nuori ohjaa toimintaansa oppimiensa oikeiden ja väärin käsitteiden mukaisesti. (Anttila, Eronen, Kallio, Kanninen, Kauppinen, Paavilainen & Salo 2003, 134.) Moraalin kehitys jakautuu Kohlbergin teorian mukaan kolmeen eri vaiheeseen: esimoraaliseen, sovinnaismoraaliseen ja periaatemoraaliin. Periaatemoraalin tasolla on sopimusmoraali ja omantunnonmoraali. Omantunnonmoraalin vaiheessa opitaan henkilökohtaisen periaatteen mukaan oikean ja väärän määrittely. Näihin periaatteisiin kuuluu muun muassa vastavuoroisuus, oikeudenmukaisuus, yhtäläiset ihmisoikeudet ja itsensä sekä toisten kunnioittaminen. (Kemppinen 2000, 95.)

Yhden nuoren syynä vakivaltaiseen käytökseen oli tylsyyden tunne. Tuttu kaveri oli tullut ehdottamaan tappelemista, ja hän oli lähtenyt mukaan leikkiin. Jälkeenpäin vastaajaa oli kuitenkin kaduttanut, koska hän oli kohdellut kaveria liian rajusti. Haastateltaviamme mukaan tällainen "huvikseen tappelu" tuttujen kavereiden kanssa on varsin yleistä teini-ikäisten keskuudessa. Heidän kertomansa mukaan sillä on tarkoitus ottaa mittaa ikätovereista. Voitontahto on kova ja nuoret kokeilevat, mihin omat voimat riittävät. Poikien keskenään nujakointi ei yleensä johda seurauksiin, niistä harvoin kerrotaan eteenpäin vanhemmille tai opettajille. Joskus tunteet saattavat kuumentua liikaa, jolloin ehkä käytetään kovempia otteita, mutta isompia vahinkoja harvoin sattuu.

Haastattelun analyysiä tehdessämme pohdimme tällaista ”huvikseen tappelua” ja poikien ja tyttöjen erilaisia rooleja, joita luodaan heidän kasvatuksessaan. Yleisesti vieläkin tunnutaan pitävän yllä myyttiä, jonka mukaan tytöt ovat kilttejä äidin apulaisia ja pojat rohkeita rasavillejä. Jos joku tulee haastamaan tappeluun kaverijoukon nähden, kokevatko pojat painetta vastata haasteeseen myöntävästi? Onko häpeällistä kieltäytyä tappelusta, kertooko se pelosta tai heikkoudesta? Mitä jos häviää tappelun – sehän se vasta häpeällistä olisikin. William Pollack kirjoittaa teoksessaan ”Tosi poikia” sukupuolen pakkopaidasta ja poikakoodista, joihin pojat vielä tänäkin päivänä asetetaan ehkä huomaamattakin. Mediassa ja kenties kotonakin pojat saavat jo varhaislapsuudessa mielikuvan miehisestä miehestä, kovasta jätkästä, joka on vahva eikä näytä tunteitaan. Sanonnat ”älä itke, olet jo iso poika” tai ”älä nyt ole mammanpoika” kuuluvat kasvatustapaan, jossa poikia karaistetaan häpeällä. Poikia syyllistetään heidän heikkoudestaan ja peloitetaan sekä pannaan häpeämään tunteitaan. Vanhanaikaisessa poikia kovettavassa kasvatustavassa ”tosi mies” hillitsee tunteensa ja on rohkea ja peloton. Tätä kaikkea ei välttämättä aina sanota suoraan, mutta ajattelutapa voi olla aistittavissa joka paikassa yhteiskunnassa, kodeissa, pelikentillä, mediassa ja koulumaailmassa. (Pollack 1999, 39.)

N 3: Koulun pihalla, juteltiin ja toinen halusi tapella, sanoi ”tapellaan”. Oli tylsää, niin aloin tappelemaan. Toinen löi ensin, löin takasin ja heitin sen maahan. (...) Ei jälkeensä tuntunut niin hyvältä, mut ei enää niin hyvältä tuntunut.

Ystävyysuhteilla on eri merkityksiä eri ikävaiheissa. Nuoruusiässä korostuu minäkuvan tutkiminen yhdessä kaverin kanssa, salaisuuksien jakaminen, läheisyys, looginen päättely ja emootioiden integrointi. Vastavuoroiset ystävyysuhteet tukevat yhteistyökykytaitoja, itsevarmuutta ja vähentävät aggressiivisuutta, joten konflikteihin joutuminen toisten kanssa on epätodennäköisempää. (Salmivalli 2008, 37.) Laadukas vapaa-ajanvietto ja koulunkäynti ovat lapsen ja nuoren kehitystä tukevia voimavaroja. Ne tukevat toiminnallisten ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, normien omaksumista ja keskinäisen luottamuksen kautta kasvua.

(Nurmi ym. 2018, 125.) Tapausta pohtiessamme mieleemme nousi ajatus esimerkiksi ohjatusta toiminnasta välituntien ajaksi, jottei tällaisia leikkitappeluita pääsisi syntyämään. Paikallaan istuminen oppitunnin ajan varastoi energiaa, jonka purkamiseksi välitunti olisi otollinen ajankohta. Yläasteelle siirryttäessä välituntileikit ja -liikunta jäävät pois vaihtuen ryhmissä seisoskeluun, mikä voi tuntua tylsältä ja johtaa nujakointiin.

Vastaajista kolme oli toiminut itsepuolustukseksi, kun he olivat tunteneet tarvetta toimia ennen uhkaksi koetun henkilön hyökkäystä. Yksi heistä oli kokenut kiusaamista kuukausien ajan ja halusi sen tulevan päätökseen. Toinen vastaaja oli nähnyt toisen henkilön käsillä olevan jääkiekkomailan ja kokenut sen uhkaavaksi. Kolmatta vastaajaa oli puolituttu henkilö tullut tönimään yllättäen. Haastateltavat eivät kuitenkaan kokeneet, että varsinaisesti heidän elämäänsä kuuluisi väkivallan uhka, vaikka arvelivat yksimielisesti, että nuori ikä vaikuttaa väkivallan käyttämiseen.

Tunteiden säätelyä harjoitellaan jo varhaislapsuudesta asti. Ristiriitatilanteisiin suhtautumisen tapa vaihtelee yksilöiden välillä, ja tilanteita pyritään ratkaisemaan erilaisin keinoin. Tavallisesti lapset oppivat tunteiden säätelyn strategioita ja käyttämään hyväkseen ongelmanratkaisutaitoja sekä etsimään sosiaalista tukea muilta ihmisiltä kymmenenteen ikävuoteen mennessä. (Nurmi ym. 2018, 118.)

Ongelmanratkaisutaidot ovat kytköksissä myös kiintymyssuhteeseen. Varhaislapsuudessa turvallisesti kasvattajaansa kiintyneellä nuorella on kykyjä ratkaista ongelmia ja sosiaalisia konflikteja. Ristiriitaisesti kiinnittyneen nuoren ystävyys-suhteita sen sijaan leimaa konfliktisuus. Varovaisuus ja yliherkkyys ystävyys-suhteissa näkyvät välttelevästi kiinnittyneiden nuorten ystävyys-suhteissa. Kotona opittu epävarmuus ja turvattomuus voivat vaikuttaa nuoren tunnesäätelyyn ja johtaa aggressiiviseen puolustautumiseen neutraalissakin tilanteessa. (Sinkkonen & Kalland 2002, 183.) Enempää N 1:n taustoja tuntematta pohdimme myös tällaista mahdollisuutta reaktionomaiseen väkivallan käyttämiseen. Hän epäili, että toinen nuori käyttäisi kädessään olevaa mailaa lyömiseen, ja se sai hänet reagoimaan ja lyömään ensin.

N 1: *Otin mailasta kiinni, koska en halunnu, että se lyö mua sillä. Se vaan tuli suoraan, että lyön sitä, en ajatellut, oli vain reaktio.*

N 5: *Samalla luokalla ollut poika, joka oli kiusannut mua varmaan puoli vuotta, käveli perässä. Se sillee potki mun nilkkoja. Mua ärsytti. Yhtäkkiä vaan käännysin ja löin nyrkillä naamaan. En suunnitellut sitä, tuli vaan mieleen, et vois lyyä.*

Sosiaalisen vallan halu on motivaationa kiusaamiselle. Kiusaaja on saattanut saada vahvan sosiaalisen aseman manipuloivalla ja aggressiivisella käyttäytymisellään. Hänellä voi olla harhainen positiivinen käsitys itsestään sekä taipumus syyttää muita ja väistää omaa vastuutaan teoistaan. Kiusaaja ottaa kohteekseen puolustuskyvyttömiltä vaikuttavia ”turvallisista” kohteita. Reagoimalla helposti esimerkiksi itkemällä he antavat siten kiusaajalle tiedon kiusaamisen onnistumisesta. (Nurmi ym. 2018, 123.) Edellä mainitussa tutkimuksemme tapauksessa näin ei kuitenkaan käynyt, vaan ”turvallinen” uhri puolustautui aggressiivisesti. Haastateltava kertoi, että kiusaaminen oli loppunut tähän tapahtumaan ja heistä oli tullut jopa ihan hyviä kavereita myöhemmin. Päättelimme, että ehkä kiusaaja oli jollain tasolla kenties ajatellutkin, että kiusatulla oli oikeus puolustautua ja osoittuaan rohkeutensa, ansaitsi kiusaajan kunnioituksen.

4.2 Tunne väkivallan teon jälkeen

Toinen kysymyksemme keskittyi teon jälkeiseen hetkeen. Kysyimme, miltä heistä tuntui heti teon jälkeen. Tähän kysymykseen nuoret vastasivat *ihan vitun hyvältä, mediumhyvä, vapauttava fiilis, siitäs sait ja voittajaolo*. Tunteitaan hetki teon jälkeen nuoret kuvasivat sanoilla *epävarma, sekava ja katumus*. Kolme oli ollut yllättynyt omasta reaktiostaan ja kaksi kuvasi, ettei ollut yllättynyt toiminnastaan. Pohdimme yhdessä, mistä yllättyminen johtui. Kukaan vastaajista ei kertonut kokeneensa ”pimeää hetkeä”, toimineensa vihan sokaisemana, ajattelematta. Kaikki osasivat kuvailla tunnettaan ennen lyömistään, ja olivat ehtineet harkita tekoaan. Silti heistä jotkut kertoivat olleensa yllättyneitä omasta toiminnastaan.

Totesimme yhdessä, että jos nuorella on oma moraalikäsitys kehittynyt väkivaltaa karttavaksi, sen käyttäminen ääritilanteissakin voi olla hämmentävää.

Nuoruusiässä yhteistyö eri aivoalueiden välillä kehittyy ja impulsiivisuus vähentyy. Nuori oppii pysähtymään ja harkitsemaan muitakin vaihtoehtoja kuin ensimmäisenä mieleen tulevaa. Hän oppii myös kiinnittämään huomiota olennaisiin asioihin ja intuitioonsa. Osatessaan hahmottaa kokonaisvaltaisesti vastaantulevaa tilannetta hän pystyy tekemään viisaampia päätöksiä. (Siegel 2014, 101–102.)

Kolme vastaajista kuvaili kokeneensa helpotuksen tunnetta, ettei tarvitsisi olla huolissaan enää itseän kohdistuvasta uhasta. Yhden haastateltavan tunteet olivat nopeasti muuttuneet teon jälkeen voitonriemusta katumukseen, vaikka hän koki puolustaneensa itseään. Huoli teon jälkeisistä mahdollisista seurauksista oli hänen lisäkseen ollut myös toisella vastaajalla. Haastateltavilla näytti olevan kykyä erottaa tositalanne ja nujakointi toisistaan. Keskenään nujakoinnista ei yleensä tule seuraamuksia, koska niistä ei kirjoittamattoman sopimuksen mukaan kerrota eteenpäin. Kun nuoret olivat havainneet, että oli menty liian pitkälle, lyöty liian kovaa, he tajusivat, että tapauksesta saattaisi olla tulossa seuraamuksia. Tosin nuorten empatiakykyä kuvaa heidän kuvaamansa katumuksen tunteet, kun vastapuoli oli alkanut itkemään.

Tunne-elämän kehitykseen vaikuttaa, kuinka paljon ihminen on joutunut tukahduttamaan tunteitaan varhaislapsuudesta alkaen. Tunteet ovat osa ihmisen syvällistä olemusta, inhimillisyyttä ja persoonaamme. Tunteet vaikuttavat ajatuksiimme ja olotiloihimme. Usein tunteet näkyvät myös ulkopuolisille ja kertovat, mitä meille kuuluu. Tunteiden näyttäminen on ihmisenä olemista. Tunteet on otettava vakavasti, sillä ne syntyvät aina jostain syystä. Tunnekasvatuksella ja tunteiden tulkitsemisella autamme nuorta ymmärtämään omia tunteitaan. Emotionaalinen tuki ja empaattinen malli tukevat nuorta omaan empatian tunteen kokemiseen. (Kempainen 2000, 1–4.)

Nuoren ihmisen aivoissa ja mielessä tapahtuu mullistavia asioita. Muutoksia on tärkeää arvostaa ja hyväksyä, ja se auttaa aikuisia opastamaan ja tukemaan

nuorta. Aikuisen on ymmärrettävä, ettei kyse ole pelkästään kypsymättömistä aivoista ja myllertävistä hormoneista, jotka tasaantuvat aikanaan. Nuori tarvitsee tämän herkkyyksikauden, jotta hän saa mahdollisuuden kehittyä ja kasvaa onnelliseksi ja tasapainoiseksi aikuiseksi. (Siegel 2014, 104.)

N 5: Mulla oli varmaan semmonen voittajaolo, kun opettajat ei puuttunu siihen (kiusaamiseen) kunnolla ja ite sai tehtyä jotain toimivaa. Opet oli vaan, et: "soo soo" ja sen piti pyytää vaan anteeksi ja kiusaaminen jatkui.

Aggression positiivinen voima toimii moottorin tavoin. Se antaa voimaa mennä pelottavaa asiaa kohti. Se antaa sisua saattaa loppuun asioita, jotka vaativat henkistä tai fyysistä voimaa ja periksiantamattomuutta. (Jääskinen & Pelliccioni 2017, 143.)

Oman koskemattomuuden puolustaminen, varsinkin isompaa hyökkääjää vastaan vaatii aggressiivisuutta. Aggressiivinen toiminta voi antaa tarvittavan ylivoiman, kun vastustaja ei osaa odottaa hyökkäystä. Vihan tunne on voinut kertyä kiusatulle pitkänkin ajan kuluessa ja lopulta purkautuu voimakkaana aggressiivisenä tekona. Haastateltavat kertoivat kokeneensa jälkeensä olonsa huojentuneeksi ja vapautuneeksi.

N 4: Oli tiiäkkönää vapauttavaa, kun tiesin, että se ei enää tuu siihen. Ei tarvi katella niskan taa, että se tulee kimppuun.

N 2: Jälkeenpäin en katunut, mut mietin, että mitä sitten tapahtuu. Oli epävarma ja sekava olo.

Nuoruusajan tunnemyrskyissä elämiseen tuovat haasteita muun muassa ulkopäin tulevat vaikutteet. Arveluttavat asiat saattavat tempaista mukaansa, arvoselukyky ei ole vielä kehittynyt ja erilaiset "törmäilyt" kuuluvat elämään. Useimmat välttyvät niiltä, koska osaavat jo ajatella ja pelätä seurauksia. Tavallisesti nuori ei

kykene vielä käsittelemään vaikeuksiaan itse, vaan tarvitsee aikuiselta ymmärrystä, tukea ja rajojen asettamista. (Turunen 2005, 125.)

4.3 Reaktio omasta käytöksestä

Viimeiseksi kysyimme, yllättikö oma teko nuoren itsensä. Kaksi vastaajista oli sitä mieltä, että omat teot yllättivät heidät itsensä. Kaksi vastasi, että oma teko ei yllättänyt. Yksi ei osannut sanoa, oliko yllättynyt teostaan.

Jokaisella on oma syntymässä saatu temperamenttinsa. Temperamentti on ihmisen taipumus reagoida ympäristöön; toimintatyyli, jolla hän kontrolloi ja ilmaisee tunteitaan. Temperamenttiin vaikuttavat aivojen neuraaliset säätelyjärjestelmät ja keskushermoston aktiivisuuden yksilölliset erot. Kognitiiviset taidot tai älykkyyys eivät vaikuta siihen. Se on vain tapa, miten henkilö reagoi johonkin kohtaamansa asiaan ja kuinka hän hoitaa sen. Kasvatuksella on merkitystä temperamentin määräytymisessä: sillä voidaan sekä hillitä että muokata sitä. Persoonallisuus kehittyy vuorovaikutuksesta ja kokemuksista, joita lapsi saa ympäristöltään oman temperamenttinsa mukaisen käytöksensä seurauksena. Lapsi oppii, voiko temperamenttia osoittaa ja miten sitä voi ilmaista. (Keltikangas-Järvinen 2009, 49–51.)

Vastaaja N 3:n vastauksessa esiintyvä kommentti *tiian, että oon sellanen*, kertoo tämän nuoren käsityksestä itsestään ja temperamentistaan. Hän ei ollut yllättynyt, että oli lyönyt ikätoveriaan, ja hyväksyi tapansa reagoida eteen tulleeseen tilanteeseen – hän omaksui sen persoonallisuuteensa. Tunteiden säätely liittyy kiinteästi persoonallisuuteen. Tunneälyyn kuuluvat omien tunteiden säätelyn, ilmaisun ja tunnistamisen kyvyt ovat jokaisella persoonallisuudesta riippuen erilaiset. Tunteiden säätelyyn eivät vaikuta ainoastaan geenit ja hermosto, vaan myös vuorovaikutus vanhempien ja lapsen välillä vaikuttavat siihen. Myönteiset kiintymyssuhteet, jotka luodaan ja koetaan jo vauvaikäisenä, ovat myös suuressa roolissa. Kiintymyssuhteen kehittymiseen vaikuttaa lasten ja vanhempien temperamentti sekä vanhempien kasvatustavat ja kodin olosuhteet. (Kokkonen & Kinnunen 2009, 152–153.)

N 3: Ei harmittanut eikä kaduttanut. En yllättynyt itsestäni, tiän, että oon sellanen.

Nuoren kognitiiviseen kehitykseen kuuluu ajattelutaitojen merkittävä kehittyminen. Ajattelun kehittymistä edesauttaa neuvova ja keskusteleva kasvatustyyli pakottavan tai välinpitämättömän kasvatuksen sijaan. Nuoren moraalipäätely monipuolistuu ajattelun ja toiminnanohjauksen vaikutuksesta, jolloin nuori ohjaa toimintaansa käsityksellään oikeasta ja väärästä. (Anttila ym. 2003, 132–134.) Vastaja N 2 arvelee vastauksessaan, että kaikki muutkin reagoisivat väkivaltaan väkivallalla. Pohdimme, onko tämä hänen oman moraalipäätelynsä vai kasvatuksen tulosta, vai kenties molempien. Nuoruuteen kuuluu omista vanhemmista irtaantumisen ja kavereiden kasvava merkitys. Aikaisemmin vanhemmilta saatuja neuvoja, ymmärrystä ja läheisyyttä haetaan nyt kavereilta. Yhteenkuuluvuuden tunne vahvistuu samat asenteet ja arvot jakavien nuorten kesken, jolloin muodostuu vertaisryhmiä. Jos vertaisryhmässä suhtaudutaan väkivaltaan myönteisesti, se voi madaltaa nuoren kynnyksen sen käyttämiseen. (Anttila ym. 2005, 137.)

N 2: Ei ollut yllättynyt olo, luulen, että kaikki tekis samoin, jos joku tulee lyömään naamaan.

Nuorisoiässä tunteiden ja ajattelun energiat eriytyvät toisistaan. Tunteiden voimistuminen ja esiintulo on nuoruusiässä ilmenevä kehityspiirre. Elämä muuttuu nuoruusiässä aidommaksi ja henkilökohtaisemmaksi. Esiin puhkeavat heittelevät tunteet aiheuttavat hämmennystä ja kuohuntaa, ikään kuin nuori eläisi jossain toisessa todellisuudessa. Toisinaan nuoren on vaikea hallita lainkaan tunne-elämäänsä, yllykkeitä ja halujaan. Tunteiden uusi ulottuvuus on aluksi outo, ja se vie nuoren mielen mukanaan. (Turunen 2005, 114.) Sosioemotionaaliset häiriöt voivat ilmentyä mm. väkivaltaisuuksina. Tällaiset häiriöt kuuluvat pienimuotoisesti meidän jokapäiväiseen käyttäytymiseemme. Muodostuessaan ongelmaksi ne aiheuttavat ahdistusta, joka saattaa purkautua joko meihin itseemme tai ympäristöömme. Tunne-elämän häiriöt voidaan havaita jo varhaislapsuudessa. (Kempainen 2000, 39.)

Nuorten elämänjano ja halu etsiä jännitystä saavat vanhemmat huolestumaan. Tilastot kertovat, että tässä elämänvaiheessa tapaturmaiset vammautumiset ja kuolleisuus kolminkertaistuvat. Ymmärrys siitä, että nuoruus on ohi menevä elämänvaihe ja monet asiat johtuvat aivojen toiminnasta, auttaa meitä hyväksymään nuorten tekemiä valintoja. (Siegel 2014, 110.)

Tutkimuskysymyksemme oli, osaavatko nuoret sanoittaa väkivaltatilanteessa kokemiansa tunteita. Saimme vastauksen, että nuoret osaavat sanoittaa tunteitaan. Tunteiden sanoittaminen tapahtui nuorten omilla kielikuvilla, ja vastaukset olivat erilaisia ja hyvin tunnepitoisia. He osasivat hyvin palata tapahtuneeseen sekä sanoittaa tilannetta ja siihen liittyneitä tunteita. Ennen haastatteluja podimme, vaikuttavatko nuorten erilaiset kasvatustaustat heidän kykyynsä sanoittaa tunteitaan. Kaikki haastateltavamme kykenivät siihen taustoistaan huolimatta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön suunnitelman teimme syksyllä 2020, jolloin aiheemme varmistui käsittelemään nuorten tekemää väkivaltaa ja siihen liittyviä tunteita.

Haastattelukysymyksiä hioimme keväällä 2021, ja samalla suunnittelimme haastattelun menetelmiä ja etsimme haastateltavia. Näitä alustavia vaiheita tehdesämme ja vastaantulevia ongelmia pohtiessamme koimme uhkakuvaksi, että emme tavoittaisi potentiaalisia nuoria. Mietimme myös mahdollisuutta sille, että nuoret eivät haluaisi tai kykenisi sanoittamaan tuntemuksiaan haastatteluissa ja vastaukset saattaisivat jäädä pintapuolisiksi olankohautteluiksi. Laadimme kysymykset nuorelle ymmärrettävässä muodossa hänen kehitystasonsa mukaisesti. Valitsimme alustuskysymyksiksi neljä kysymystä, joilla johdattelisimme haastateltavat tapahtuneeseen tilanteeseen. Varsinaisia haastattelukysymyksiä meillä oli kolme: mielestämme se on riittävä määrä, jolla tutkimuskysymykseemme löytyy vastaus. Lisäksi ajattelimme, että koska haastateltavat ovat nuoria henkilöitä, kysymyksiä ei pidä olla liikaa, jotta he malttavat olla läsnä koko haastattelun ajan.

Mietimme, mistä sopivia haastateltavia löytyisi. Tuttaviemme, sekä omien lastemme kanssa käytyjen keskustelujen kautta kävi ilmi, että löytäisimme nuoria, jotka ovat tietävästi olleet väkivaltilanteissa. Päätimme lähestyä heitä ja onnistuimme saamaan osan heistä kiinnostumaan osallistumisesta. Kerroimme heille ja heidän huoltajilleen tekevämme opinnäytetyötä. Avasimme tutkimuksen teemaa ja varmistimme, että nuoret ja heidän huoltajansa ymmärtävät, mistä haastattelussa on kyse. Näin valikoitui kuusi nuorta, joista yksi kuitenkin lopulta kieltäytyi.

Teimme haastattelut kesällä 2021. Alkuun suunnittelimme tekevämme kvalitatiivisen yksilöhaastattelun. Alustaessamme nuorille haastattelun ideaa ja testatesämme nauhoitusta tuli ilmi ”jäätymisreaktio”. Kahta nuorta alkoi jännittää haastattelutilanteen nauhoittaminen, ja he kuvasivat sen menevän ”liian viralliseksi” ja ”kuulustelunomaiseksi.”

Pohdimme, millä muulla tavoin voisimme haastattelut toteuttaa, että se olisi nuorille helpompaa. Tutkimme lähteitä, ja miettiessämme eri vaihtoehtoja huomasimme puolistrukturoidun ryhmähaastattelun vaikuttavan kokeiluun sopivalta. Nuorilta saamamme palautteen jälkeen päätimme toteuttaa haastattelun ilman nauhoittamista toisen meistä esittäessä kysymykset ja toisen kirjatessa vastaukset muistiin. Haastattelukysymysten määrän vuoksi vastausten kirjaaminen oli helposti toteutettavissa.

Kun haastattelun aika tuli, oli ryhmässä hyvä keskusteluhenki ja haastattelu lähti käyntiin kuin itsestään. Nuoret olivat asian ytimessä lähes heti, ja he ymmärsivät, mistä on kysymys, ja kunnioittivat toistensa vastausvuoroa ja olivat mielenkiinnolla mukana. Haastattelijan ohjatessa keskustelua ja kysyessä kysymyksiä oli ilmeistä, että nuori osasi pohtia ja sanoittaa tunteitaan kokemastaan väkivaltatilanteesta. Vaikutti ehkä jopa hieman siltä, että he kokivat äänensä tulevan kuuluviin ja helpottuivatkin siitä, vaikka olivat itse väkivallan tekijöitä. Tekijöinä he ovat varmasti omaksuneet roolin, jossa he ovat tuomittuja syyllisiä, eikä heidän äänensä ole yhtä arvokasta nostaa esiin kuin teon kohteena olleen uhrin. Tarkoituksemme ja halumme olikin, että saamme tekijän äänen kuuluviin.

Haastattelun jälkeen keskustelimme nuorten kanssa siitä, mikä vaikuttaa väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Kaikki olivat sitä mieltä, että ikä on iso vaikuttava tekijä. Murrosikä mainittiin erityispiirteenä, ikäkautena, jolloin tapellaan kavereiden kanssa huvikseen. Nuoret osasivat myös perustella, että nuori ei välttämättä ajattele kaikkea loppuun saakka, vaan toimii herkemmin ensin. Yksi nuori sanoi, että se on hänelle helppoa, vaikka hän ei haluaisi tehdä niin. Syytä omaan käytöksen ei osattu sanoittaa, mutta hän kertoi ymmärtävänsä, että väkivaltaa ei kannattaisi käyttää. Kukaan haastateltavina olleista nuorista ei ollut nähnyt aikuisen tekemää väkivaltaa, vain ”ehkä jotain pientä kähinää kaupungilla”. Nuoret olivat keskenään samaa mieltä mediassa näkyvästä ilmiöstä, jossa nuorisojoukon tiedetään pahoinpidelleen yksin kulkeneen henkilön. Heidän mielestään se on väärin ja sääliä raukkamaisuutta.

Haastattelusta nuoret olivat sitä mieltä, että tapahtuneesta oli hyvä puhua, ja se herätti muistoja, Haastattelua pidettiin myös ihan hauskana, mutta saimme myös

kommentin, ettei se herättänyt ajatuksia. Opinnäytetyötä tehdessämme vahvistui aiemmin nuorten kanssa työskennellessämme havaitsemamme nuorten halu tulla kuulluksi. Kun aikuinen pysähtyy ja kysyy nuorelta aidosti, mitä kuuluu, niin aluksi saatujen ”ei mitään” ja ”ihan hyvää” -vastausten jatkeena voi saada hyvinkin seikkaperäistä kerrontaa, kun vaan jaksaa hieman odottaa. Nuoret haluavat tulla kuulluksi ja nähdyksi, ja itsenäistymistä kohti kulkeva teini tarvitsee kuuntelevan ja kantaaottavan aikuisen rinnalleen. Keskustellen kasvatetusta lapsesta kasvaa todennäköisesti keskusteleva teini ja aikuinen.

Haastattelun ja sen pohjalta kirjoitetun analyysin jälkeen jaoimme ajatuksiamme, joita opinnäytetyötä tehdessämme on herännyt. Huomasimme eettisten arvojen puhuttelevan meitä ja nousevan voimakkaasti esiin keskusteluissa. Miten vanhemmat ja muut nuoren lähellä olevat aikuiset toimivat tänä aikana, jota elämme? Yhteiskunnan kujilta kuulemamme puheet kaikuvat vanhempien neuvottomia hätähuutoja siitä, kuinka he tuntevat riittämättömyyttä ja osaamattomuutta. Toisena laiset äänet puhuvat siitä, kuinka vanhemmat eivät välitä, ovat urakeskeisiä tai muista syistä kykenemättömiä ottamaan vastaan oman lapsensa tarpeet. Mitä murrosikäisen tarpeet ovat? Ne ovat tulla nähdyksi, kuulluksi, hoivatuksi ja ymmärretyksi ikävaiheessa, jolloin nuori itse ei vielä pysty kaikkia itse ymmärtämään ja käsittelemään. Nämä keskenkasvuiset raakileet tarvitsevat läheisiä välittäviä aikuisia tukemaan ja antamaan neuvoja sekä saattamaan kasvussa. Murrosikä tekee elämästä helppoa hypätä, mutta myös niin vaikeaa kiivetä.

Haluamme nostaa yhtenä vanhempien tekemänä ”virheenä” pakottavan kasvatuksen. Pakottavassa kasvatuksessa vuorovaikutukseen liittyy usein ärtymystä ja epäjohtonmukaisuutta. Pakotus näkyy nuhteluina, uhkauksina ja usein ruumiillisina rangaistuksina. Vaihtelut löyhän, tiukan, ankaran tai jopa olemattoman ohjauksen välissä muokkaavat lasta ja aiheuttavat aggressiivista käytöstä. Lapsen reagoidessa pakottavaan kasvatukseen malli toistuu: lapsi käyttää keinoinaan raivonpuuskia, huutamista, valittamista, lyömistä ja näillä keinoin onnistuu saamaan haluamansa. Monen nuoren kodissa vanhemmat selvittävät omat erimielisyytensä vihamielisesti. Ärsykyksiä aggressiivisuuteen löytyy kodin lisäksi myös ympäröivästä maailmasta: kaduilta, ystäviltä, koulusta ja televisiosta. Aggressiivista käyttäytymistä on yleensä vaikea muuttaa, koska se on opittu jo varhaisessa

elämänvaiheessa toistuvasti ja perusteellisesti tärkeiden ihmisten näyttäessä mallia. Lapset ja nuoret kokevat, että se on paras vaihtoehto, koska muutakaan he eivät ole oppineet. (Goldstein, Glick & Gibbs 1998,13–14,17–18.)

Häpeän avulla kasvattaminen on myös kuulunut suomalaiseen kulttuuriin pakottavan kasvatuksen ohella. Suuret ikäluokat ovat saaneet osakseen alistavaa kasvatustapaa, jonka avulla lapsen tahto on nitistetty. ”Tuhmille lapsille” opetetaan, että käytöksellään he ansaitsevat kurituksensa, joka on seurausta sopeutumattomuudesta kasvattajan tai ryhmän tahtoon. Varsinkin poikia opetetaan häpeämään tunteidensa ja heikkoutensa näyttämistä. Kasvatuskulttuuri siirtyy sukupolvelta toiselle. Jos nuorempi sukupolvi ei näe vanhemman tekemiä virheitä, se helposti ottaa ne omaan käyttöönsä. (Viljamaa 2018, 61–62.)

Kasvatuksen ammattilaiset, opettajat, ovat omalla tahollaan hätää kärsimässä. Oppilaita on monenlainen kirjo, ja aina vanhempien kanssa eivät kasvatusnäemykset kohtaa. Näihin asioihin liittyvää uutisointia ja kirjoittelemista on tuskallista lukea. Suomalaisella lapsella on kunnia ja etuoikeus saada laadukas koulutus järjestelmämme johdosta. Jokainen ammattilainen tekee myös varmasti parhaansa sen eteen, että lapset saavat heille kuuluvan oppimäärän suoritettua.

Eettisten arvojen tärkeys kehittyi ja korostui tämän tehdyn matkan varrella. Työ nuorten parissa tuki opinnäytetyön tekoa. Keskustelut ravisuttivat juurtuneita malleja, ja omat vallitsevat ajatukset oikeudenmukaisuudesta, yhdenvertaisuudesta ja arvoista jäsenyivät uusille tasoille. Näkökykymme nuorten maailmankuvaa kohtaan avartui ja kypsyi. Nuoret oirehtivat monin eri tavoin, ja tässä tutkimuksessa meidän mielenkiintomme kohdistui väkivaltaan. Emme avanneet haastateltavien taustoja, vaan käsittelimme vain hetken verran heidän elämästään. Pohjimmaisista syistä emme lähteneet kaivamaan emmekä nostamaan esiin. Annoimme heidän äänensä kuulua. Toivomme, että ne, joille asia on yhtä tärkeä ja arvokas kuin meille, voisivat tahoillaan muistaa, että tuomittavan teon tehnyttä ei pidä unohtaa eikä hänen ääntään vaientaa.

Kun tutkimushaastattelun teemana on ihmisen kokemukset ja tunteet, pitää tutkijan muistaa pysyä kriittisenä ja reflektiivisenä. Olennaista on pysyä tutkimusel-

lisella tasolla, jos aihe on omakohtainen. Omat elämäkokemukset, ennakkoluulot ja tunteet voivat vaikuttaa tutkijan vastausten tulkintaan. Vaarana on, että hän peilaakin omia kokemuksiaan tulkitessaan haastattelukysymyksiä. On siis osattava ottaa etäisyyttä tutkimukseensa ja suhtautua siihen kriittisesti. Haasteita voi esiintyä, koska tutkimuskohteeksi valitaan usein aihe, joka kiinnostaa tutkijaa myös henkilökohtaisesti. (Valli & Aaltola, 2015, 36.)

Tärkein oppi tutkimuksessamme ja nuorten asioita pohtiessamme on se, että ei lokeroida ihmisiä. Kaikilla on tarinansa, kaikilla on syynsä. Ei ole vain ”junkkareita, jotka kylillä riehuu.” Olemme yhdenvertaisia kaikki, olemme samalla viivalla seisleet viattomina, kun lähtölaukaus on annettu.

6 LÄHTEET

- Anttila, R., Eronen, S., Kallio, M., Kanninen, K., Kauppinen, L., Paavilainen, P. & Salo, S. 2003. Persoona 2. Kehityopsykologia. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Dunderfelt, T. 1990. Elämänkaaripsykologia. Porvoo: WSOY.
- Fenwick, E. & Smith, T. 1994. Murrosiästä aikuisuuteen. Selviytymisopas nuorille ja heidän vanhemmilleen. Porvoo. WSOY
- Goldstein, A.P. Glick, B. & Gibbs, J.C. 1998. Aggression Replacement Training. Ryhmäharjoitusmenetelmä aggressiivisesti käyttäytyville nuorille. Helsinki. Nord Print.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2007 Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Hyvärinen, S. & Pösö, T. 2018. Lasten haastattelu lastensuojelussa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Jääskinen, A-M. & Pelliccioni, S. 2017. Mitä sä rageet? Lapsen ja nuoren tunnetilojen tukeminen. Helsinki. Kirjapaja Oy
- Kemppinen, P.2000. Lasten ja nuorten tunne-elämän häiriöt. Tallinna: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.
- Kronqvist, E-L & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityopsykologia. Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Malinen, B. 2003. Häpeän monet kasvot. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2009. Temperamentti - persoonallisuuden biologinen selkäranka. Teoksessa R. Metsäpelto & T. Feldt (toim.) Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. Juva: PS-kustannus.
- MLL 2019. 12–15-vuotiaan persoonallisuuden kehitys. Viitattu 13.10.20
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/12-15-vuotiaan-persoonallisuuden-kehitys/>.
- Myllyviita, K. 2017. Vapaaksi viiltelystä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Määttä, K. 2007. Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Nivala, E. & Rynnänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Tallinna: Gaudeamus oy.

- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2018. Ihmisen psykologinen kehitys. Viro: PS- Kustannus.
- Nurmi, P. 2013. Lapsen ja nuoren viha. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Pollack, W. 1999. Tosi poikia. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Pulkkinen, L. 1996. Lapsesta aikuiseksi. Juva: WSOY.
- Rytkönen, M., Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2014. Nuorten vakava väkivalta ja sosioemotionaalinen terveys. Viitattu 5.12.20 <https://journal.fi/sla/article/view/41369/0>.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto (ylläpitäjä ja tuottaja). Viitattu 20.7.2021 https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Toinen vedos. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 20.7.2021 <https://www.fsd.tuni.fi/tietovaranto/julkaisut/kvalimotv.pdf>.
- Salmivalli, C. 2008. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Juva: PS- Kustannus.
- Siegel, D. J. 2014. Brainstorm. Nuoruuden aivomyrskyn voima ja merkitys. Helsinki. Basam Books Oy.
- Sinkkonen, J. 2012. Nuoruusikä. Miten lapsesta tulee nuori aikuinen? Helsinki. WSOY
- Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) 2002. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Vantaa: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Talentia 2017. Etiikkaopas. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 3.8.2021 https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikkaopas_2017.pdf
- Turunen, E.T. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Turunen, K.E. 1996. Elämänkaari ja kriisit. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 23.11.2020 <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>.
- Unicef 2021. Lapsen oikeuksien sopimus - koko teksti. Viitattu 12.9.2021 <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>.

Valli, R. & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 4. uudistettu painos. Juva: PS-kustannus.

Viljamaa, J. 2018. Hirveä häpeä. Suomalainen häpeä ja kuinka siitä pääsee eroon. EU: Atena Kustannus Oy.

7 LIITTEET

LIITE

Haastattelulupa

Olemme sosionomiopiskelijat Anu Heikura ja Rialiina Keränen Lapin Ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyössämme tuotamme tietoa väkivaltaa käyttäneen nuoren näkökulmasta. Tarkoituksenamme on kerätä kokemuksellista tietoa nuorilta haastattelemalla heitä.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Opiskelijoina meitä sitovat salassapitovelvollisuus ja sosiaalialan ammattieettiset ohjeet. Haastateltavien henkilöllisyys ei tule missään tutkimuksen vaiheessa esille. Haastattelut tullaan analysoimaan ja purkamaan kirjalliseen muotoon opinnäytetyöhömmme.

Pyydämme teiltä lupaa alaikäisen huollettavanne haastatteluun ja aineiston käyttöön opinnäytetyön tutkimuksellisissa tarkoituksissa.

Haastattelun suorittamisen jälkeen teillä on mahdollisuus olla haastattelijoihin sähköpostitse yhteydessä haastattelun tiimoilta.

Tästä luvasta on olemassa kaksi samanlaista kappaletta, yksi kullekin osapuolelle: haastateltavan huoltajalle ja opinnäytetyön tekijöille.

Allekirjoituksella suostun edellä mainittuihin asioihin.

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimen selvennys

Kiitos suostumuksesta!

Anu Heikura

anu.heikura(at)edu.lapinamk.fi

Rialiina Keränen

rialiina.keranen(at)edu.lapinamk.fi